

Sygn. akt VI Pa 125/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2024r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Karolina Chudzinska

Protokolant stażysta Roksana Prill

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 marca 2024r. w Bydgoszczy

sprawy z powództwa E. M. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa - Izbie Administracji Skarbowej w B.

o odprawę

na skutek apelacji pozwanego Skarbu Państwa - Izby Administracji Skarbowej w B.

od wyroku Sądu Rejonowego VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bydgoszczy

z dnia 25 września 2023r.

sygn. akt VII P 305/23

oddala apelację

Sędzia Karolina Chudzinska

Sygn. akt VI Pa 125/23

UZASADNIENIE

Powódka E. M. (2) pozwem przeciwko Skarbowi Państwa – Izbie Administracji Skarbowej w B. wniosła o zasądzenie na swoją rzecz kwoty 26 389,62 zł wraz z odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 1 czerwca 2017 r. tytułem odprawy za zwolnienie ze służby w Służbie Celno-Skarbowej w związku z likwidacją lub reorganizacją jednostki organizacyjnej, w której pełnił służbę. Nadto powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania. W uzasadnieniu wskazała, że w Służbie Cywilnej pełniła służbę od dnia 15 października 2001 r. na podstawie aktu mianowania z dnia 15 października 2001 r. Dalej wskazała, że od dnia 1 marca 2017 r. stała się funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (dalej: ustawa o KAS) oraz ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (dalej: ustawy PwKAS), a następnie w dniu 23 maja 2017 r. otrzymała propozycję pracy, którą przyjęła w dniu 29 maja 2017 r. Zdaniem powódki, w efekcie powyższego jej stosunek służbowy ustał, a nawiązany został stosunek pracy na czas nieokreślony od dnia 1 czerwca 2017 r. i od tego czasu stała się pracownikiem korpusu służby cywilnej. W ocenie powódki jej stosunek służbowy wygasł w związku z przyjęciem propozycji pracy, a nie uległ przekształceniu w stosunek pracy. Na powyższe, zdaniem powódki, wskazuje m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2020 r. (III PZP 7/19), w myśl której osobom „ucywilnionym” powinny zostać wydane świadectwa służby, a obowiązek ten obciąża Izby Administracji Skarbowej. Powódka podniosła także, że funkcjonariusze nie wyrazili

zgody na zwolnienie ze służby i nie mieli na nie żadnego wpływu, jako że zachowali oni jedynie wpływ na nawiązanie stosunku pracy. Dlatego też stosunek służby nie uległ zakończeniu z woli obu stron. Nadto o wygaśnięciu stosunku pracy świadczy również treść pojęcia „przekształcenie” stosunku służbowego w stosunek pracy. W tym miejscu powódka wskazała na pogląd wyrażony przez WSA w Gdańsku (III SAB/Gd. 189/17), zgodnie z którym na treść pojęcia przekształcenie stosunku służbowego w stosunek pracy składają się dwa odrębne, choć związane ze sobą czasowo i przyczynowo zdarzenia prawne: po pierwsze – wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza, dotyczącego sfery prawa administracyjnego, a po drugie – nawiązanie stosunku pracy, dotyczącego sfery prawa cywilnego - prawa pracy. W konsekwencji, jak wskazała powódka, powyższe ustalenie niesie ze sobą istotną prawną konsekwencję – zgodnie z art. 170 ust 3 ustawy PwKAS wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza traktuje się jak zwolnienie ze służby. W ocenie powódki, skoro została ona zwolniona ze służby po przyjęciu propozycji pracy, to należy jej się stosowna odprawa. Wręczenie jej propozycji pracy było bowiem faktycznym zwolnieniem powódki ze służby. Powódka nadmieniła również, że zgodnie z art. 20 ust 3 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) oraz niektórych innych ustaw, w ustawie o KAS wprowadzono zmianę poprzez dodanie w art. 174 ustępu 10 w brzmieniu: Przekształcenie stosunku służbowego w stosunek pracy traktuje się jak zwolnienie ze służby w rozumieniu ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Funkcjonariusz, którego stosunek służbowy uległ przekształceniu w stosunek pracy, otrzymuje niezwłocznie świadectwo służby. Nadto z ostrożności procesowej wskazała, że art. 250 ustawy o KAS ma praktycznie takie samo brzmienie jak art. 163 ustawy o Służbie Celnej. Tym samym, zdaniem powódki, sama ustawa o KAS daje podstawę do wypłaty jej odprawy, albowiem została zwolniona wskutek reorganizacji jej jednostki organizacyjnej. Ponadto powódka nadmieniła, że sądy powszechne konsekwentnie udzielają ochrony prawnej funkcjonariuszom Służby Celno-Skarbowej zwolnionym ze służby przez złożenie propozycji pracy, przywracając ich do służby. Powódka wyraziła również pogląd, że gdyby rzeczywiście w art. 165 ust 7 PwKAS została uregulowana jedynie oferta pracy, to w razie jej nieprzyjęcia funkcjonariusz zachowałby swój dotychczasowy status w formacji mundurowej. Tymczasem takiej możliwości nie było, bowiem w przypadku nieprzyjęcia propozycji pracy, stosunek służbowy ulegał zakończeniu z dniem 31 sierpnia 2017 r. Co więcej, powódka zaznaczyła również, że sądy przyjmują, że doszło do zwolnienia ze służby w sprawach o sprostowanie świadectw służby. Jednocześnie powódka podkreśliła, że powinna otrzymać odprawę:

- 1) na podstawie art. 163 ust 4 u.s.c. – ponieważ w dniu 1 marca 2017 r. stała się z mocy prawa funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej bądź
- 2) w przypadku przyjęcia przez Sąd, że jest dopuszczalne przeniesienie funkcjonariusza z mocy prawa między formacjami mundurowymi, odprawa powinna być zasądzona na podstawie art. 163 ust 4 u.s.c. w zw. z art. 159 pkt 3 PwKAS – albowiem w dniu 1 czerwca 2017 r. w związku z nieotrzymaniem propozycji dalszej służby, powódka została zwolniona ze służby bądź
- 3) na podstawie art. 171 ust 2 PwKAS w zw. z art. 250 ust 1 i ust 4 KAS – w sytuacji, gdy funkcjonariusz Służby Celnej, który z mocy prawa dnia 1 marca 2017 r. stał się funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej, a następnie po 3 miesiącach, dnia 1 czerwca 2017 r. został zwolniony ze służby.

Jednocześnie powódka wskazała, że sądy zasądzały na rzecz zwolnionych ze służby funkcjonariuszy stosowne odprawy z tego tytułu. Nadto powódka podkreśliła, że wysokość odprawy obliczyła zgodnie z ustawowymi przepisami.

W odpowiedzi na pozew pozwany, działając przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych. Jednocześnie pozwany nie zakwestionował wysokości wyliczonej przez powódkę odprawy. W uzasadnieniu pozwany przyznał, że powódka była funkcjonariuszem Służby Celnej, a następnie służby Celno-Skarbowej, oraz że powódce złożono w ramach reformy Krajowej Administracji Skarbowej na podstawie ustawy PwKAS propozycję pracy, którą powód przyjął. Pozwany zakwestionował jednak, że przyjęcie pracy przez funkcjonariusza („ucywilnienie”) powinno być traktowane identycznie jak zwolnienie ze służby we wszystkich jego aspektach i skutkach. Zdaniem pozwanego, jest to jedynie błędna interpretacja przepisów prawa przez powódkę. Pozwany wskazał, że powódka wywodzi swoje roszczenie z

art. 163 ust 4 ustawy o Służbie Cywilnej w zw. z art. 170 ust 1 i 3 PwKAS, jednakże w ocenie pozwanego nie zostały spełnione przesłanki do przyznania powódce odprawy pieniężnej. W ocenie pozwanego nie doszło do zakończenia stosunku służbowego. Mylne jest bowiem utożsamianie przekształcenia stosunku prawnego (służbowego) z jego zakończeniem, na co wskazywał Naczelny Sąd Administracyjny w uchwale z dnia 1 lipca 2019 r. wskazując, iż przekształcenie w znaczeniu prawnym oznacza, że dotychczasowy stosunek prawny ulega transpozycji w nowy. Stary stosunek prawny nie zostaje zakończony, lecz zmieniony. Pozwany wskazał, że zgodnie z art. 165 ust 7 w zw. z art. 170 ust. 2 ustawy PwKAS pisemna propozycja określająca nowe warunki zatrudnienia nie stanowi decyzji administracyjnej. Jest ona natomiast ofertą zawarcia stosunku pracy na podstawie umowy o pracę. Jednakże, aby skutek ten nastąpił, konieczne jest przyjęcie przez funkcjonariusza złożonej mu oferty. Umowa taka zostaje zawarta tylko w sytuacji, gdy funkcjonariusz przyjmie propozycję. Tym samym, zdaniem pozwanego, przekształcenie stosunku służbowego w stosunek pracy dochodzi do skutku za zgodną wola stron. Pozwany podkreślił, że NSA wskazał, że nie dochodzi do wygaśnięcia dotychczasowego stosunku służbowego w oparciu o art. 170 ust. 1 ustawy PwKAS, bo nie ma podstawy, aby przyjąć, że ma tu zastosowanie art. 170 ust. 3 tej ustawy nakazujący traktowanie wygaśnięcia stosunku służbowego jak zwolnienia ze służby. W odniesieniu do przytoczonej przez powódkę uchwały SN z dnia 19 lutego 2020 r. (II PZP 7/19) pozwany wskazał, że jej tezy odnoszą się do wydania świadectwa pracy, a więc dokumentu mającego znaczenie dla celów emerytalno-rentowych i w żaden sposób nie potwierdzają uprawnień do nabycia odprawy w przypadku przyjęcia propozycji pracy przez funkcjonariusza. W zakresie drugiej alternatywnej podstawy przyznania odprawy, pozwany wskazał, że przepisy art. 250 ustawy o KAS nie mają zastosowania w niniejszej sprawie, bowiem żadna jednostka KAS nie została zlikwidowana ani zorganizowana. Od grudnia 2016 r. do dnia dzisiejszego nieprzerwanie jako jednostka KAS istnieje i funkcjonuje Izba Administracji Skarbowej w B.. Niezależnie od powyższego pozwany wskazał, iż zasądzenie należności byłoby całkowicie sprzeczne z celem omawianej regulacji. Podkreślił, że przedmiotowa odprawa miała rekompensować utratę zatrudnienia – w tym przypadku – możliwość dalszego pełnienia służby. W niniejszej sprawie, zdaniem pozwanego, takiej potrzeby nie było, albowiem powódka kontynuowała świadczenie pracy, choć w oparciu o inne podstawy prawne. Pozwany podkreślił, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego odprawy mają charakter socjalny, bowiem ich celem jest złagodzenie ekonomicznych i społecznych skutków utraty zatrudnienia. Tymczasem powódka przez ani jeden dzień nie została pozbawiona źródła zarobkowania. Nadto pozwany podniósł, że zapadł szereg wyroków, w których roszczenia byłych funkcjonariuszy celnych są oddalane. Jednocześnie pozwany wskazał, że wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2022 r. w żaden sposób nie przesądził zasady, iż ucywilnionemu funkcjonariuszowi należna jest odprawa, wskazując jedynie, że są dwa możliwe poglądy prawne w sprawie, jednak nie przychylił się do żadnego. Nadto pozwany, z ostrożności procesowej, podniósł zarzut przedawnienia.

Wyrokiem z dnia 25 września 2023r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 25.509,97 zł brutto tytułem odprawy pieniężnej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 czerwca 2017r. do dnia zapłaty (pkt 1 sentencji) oraz kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa (pkt 2 sentencji).

Wydając powyższe rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy ustalił, że powódka E. M. (3) rozpoczęła służbę w 2001 r. w Urzędzie Celnym w T. na podstawie aktu mianowania z dnia 15 października 2001 r. Obowiązki służbowe pełniła do dnia 30 kwietnia 2022 r. natomiast z dniem 1 maja 2002 r. przeniesiona została do Izby Celnej w T. na stanowisku młodszego kontrolera celnego, następnie kontrolera celnego i specjalisty Służby Celnej, które to obowiązki wykonywała do dnia 28 lutego 2017 r.

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej oraz ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej powódka od 1 marca 2017 r. stała się funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej. Od tego dnia powódka pełniła służbę w Izbie Administracji Skarbowej w B. z miejscem wykonywania obowiązków służbowych w T..

Powódka zajmowała stanowisko specjalisty Służby Celnej w stopniu rachmistrza celnego.

Pismem z dnia 8 maja 2017 r. Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w B. złożył powódce propozycję określającą warunki zatrudnienia w ramach korpusu służby cywilnej w IAS w B., wskazując, że umowa zostanie zawarta na

czas nieokreślony, na stanowisku kontrolera skarbowego, z miejscem wykonywania pracy w T., wynagrodzeniem zasadniczym według mnożnika 1,973 kwoty bazowej dla członków korpusu służby cywilnej oraz dodatkiem za wieloletnią pracę w służbie cywilnej, w pełnym wymiarze czasu pracy. Zaproponowane warunki miały obowiązywać od 1 czerwca 2017r.

W dniu 29 maja 2017 r. powódka przyjęła wyżej wymienione warunki zatrudnienia, w związku z tym od 1 czerwca 2017 r. stała się pracownikiem cywilnym w SKA2 – Drugim Referacie Czynności Analitycznych i Sprawdzających w Pierwszym Urzędzie Skarbowym w T..

Pismem z dnia 21 lutego 2020 r. powódka wezwała pozwanego do wydania świadectwa służby i zapłaty odprawy. Pozwany wydał powódce świadectwo służby w dniu 30 października 2020 r., jednakże nie ustosunkował się do jej żądania wypłaty odprawy.

Wnioskiem z dnia 31 marca 2020 r. powódka wystąpiła o zawiązanie do próby ugodowej z udziałem pozwanej Izby Administracji Skarbowej w B..

Uposażenie powódki za miesiąc maj 2017 r. (ostatni miesiąc służby powoda) obliczone jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy wynosiło 4 398,27 zł brutto. Hipotetyczna odprawa, którą powódka mogła otrzymać wynosiłaby 22 509,97 zł brutto.

Przechodząc do rozważań natury prawnej w kontekście zgłoszonych roszczeń Sąd Rejonowy uznał powództwo za zasadne. Uzasadniając to stanowisko wskazał, że powódka została zwolniona ze służby w związku z reorganizacją Służby Celnej, z przyczyn nie dotyczących powódki. Powódka skutecznie przerwała bieg przedawnienia pismem z 21 lutego 2020 r., a następnie wnioskiem o zawiązanie do próby ugodowej z dnia 31 marca 2020r. Tym samym Sąd Rejonowy podzielił stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 19 lutego 2020 r. o sygnaturze III PZP 7/19, zgodnie z którym w przypadku powoda doszło do zwolnienia ze służby. Sąd Rejonowy podzieli również kierunek wykładni wskazany w najnowszym orzeczeniu Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 27 kwietnia 2022 r. o sygnaturze I PSKP 64/21, zgodnie z którym powódce przysługuje odprawa na podstawie art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 PwKAS.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie był bezsporny. Strony nie kwestionowały przeprowadzonych dowodów, w tym dowodu z przesłuchania powódki. Sąd również nie znalazł podstaw, aby podważać moc dowodową któregośkolwiek z przeprowadzonych dowodów, które wzajemnie ze sobą korelowały i pozostawały wewnątrznie spójne.

Zgodnie z art. 165 ust. 3 ustawy PwKAS pracownicy zatrudnieni w izbach celnych oraz urzędach kontroli skarbowej oraz funkcjonariusze celni pełniący służbę w izbach celnych albo w komórkach urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych stają się z dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, z zastrzeżeniem art. 170, odpowiednio pracownikami zatrudnionymi w jednostkach organizacyjnych Krajowej Administracji Skarbowej, zwanych dalej "jednostkami KAS", albo funkcjonariuszami Służby Celno-Skarbowej, zwanymi dalej "funkcjonariuszami", pełniącymi służbę w jednostkach KAS i zachowują ciągłość pracy i służby. W sprawach wynikających ze stosunku pracy i stosunku służbowego stosuje się przepisy dotychczasowe.

W myśl art. 163 ust. 1, 2, 4 ustawy o Służbie Celnej funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku z przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości trzymiesięcznego uposażenia. Odprawa ulega zwiększeniu o 20% miesięcznego uposażenia za każdy pełny rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia (ust. 1). Do okresu służby, o którym mowa w ust. 1, wlicza się poprzednie zakończone okresy służby lub zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze (ust. 2). Funkcjonariuszowi służby stałej, zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej, przysługuje odprawa na zasadach i w wysokości określonych w ust. 1-3 (ust. 4).

W świetle art. 165 ust. 1 i 3 pkt 1 ustawy o Służbie Celnej którym roszczenia z tytułu prawa do uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Kierownik urzędu może nie uwzględnić terminu przedawnienia, jeżeli opóźnienie w dochodzeniu roszczenia jest usprawiedliwione wyjątkowymi okolicznościami. Bieg przedawnienia roszczenia z tytułu uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych przerywa każda czynność przed kierownikiem urzędu, podjęta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia roszczenia.

Sąd Rejonowy stwierdził, że w niniejszej sprawie nie doszło do przedawnienia. Z art. 165 uchylonej ustawy o Służbie Celnej (jak również z art. 252 obecnie obowiązującej ustawy o KAS) wynika, że roszczenia z tytułu prawa do uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne a bieg przedawnienia roszczenia z tytułu prawa do uposażenia i innych świadczeń oraz należności pieniężnych przerywa każda czynność przed kierownikiem jednostki organizacyjnej, podjęta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia roszczenia.

Roszczenie powódki o wypłacenie jej odprawy z tytułu zwolnienia ze służby stało się wymagalne w dniu 1 czerwca 2017 r., tj. w dniu, kiedy powódka stała się cywilnym pracownikiem Izby Administracji Skarbowej w B. w związku z przyjęciem propozycji zatrudnienia. Tym samym 3 letni bieg terminu przedawnienia ustać powinien w dniu 1 czerwca 2020 r. Jednakże pismem z dnia 17 października 2018 r. powódka wystąpiła do pozwanego o wydanie świadectwa służby jak również o wypłatę należnej jej odprawy, a tym samym w ocenie Sądu była to czynność podjęta bezpośrednio w celu zaspokojenia roszczenia. Jako przerywające bieg przedawnienia Sąd uznał również złożenie przez powódkę wniosku o zawezwanie do próby ugodowej z dnia 19 maja 2020 r. w sprawie o sygn. akt VII Po 73/20.

Sąd podkreślił, iż spór między stronami dotyczył jedynie zagadnienia prawnego, czy powódce, jako byłemu funkcjonariuszowi celnemu, który przyjął propozycję zatrudnienia w służbie cywilnej, przysługuje odprawa z tytułu zwolnienia ze służby. Podstawą roszczenia powódki było twierdzenie, że jej stosunek służbowy wygasł, a tym samym powinny mieć zastosowanie przepisy regulujące uprawnienia osób, których stosunki służbowe wygasły. Z kolei pozwany konsekwentnie stał na stanowisku, że stosunek służbowy powódki nie uległ wygaśnięciu, lecz przekształceniu w stosunek pracy.

Sąd Rejonowy ustalił, że stosunek służbowy powódki ustał w dniu 31 maja 2017 r. w wyniku reorganizacji Służby Celnej i utworzenia w jej miejsce Krajowej Administracji Skarbowej. Niemożliwe jest automatyczne przekształcenie stosunku służby w stosunek pracy bez zwolnienia ze służby. Są to bowiem – stosunek służby oraz stosunek pracy – dwa odrębne reżimy prawne świadczenia pracy. Pierwszy z nich wiąże się ze znacznie większą dyspozycyjnością, działaniem na rozkaz. Zwykle ze stosunkiem służby powiązane jest również większe narażenie życia lub zdrowia. Do stosunku służby co do zasady nie ma zastosowania Kodeks pracy. Stosunek służbowy wiąże się z większymi niedogodnościami, które musi znosić funkcjonariusz, w porównaniu do stosunku pracy. Te niedogodności wiążące się ze stosunkiem służby powinny być rekompensowane poprzez szereg przywilejów o charakterze socjalnym, emerytalnym, wśród których znajduje się prawo do odprawy z tytułu zwolnienia ze służby.

Sąd Rejonowy podzielił w tym zakresie tezy Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 19 lutego 2020 r. o sygnaturze III PZP 7/19, zgodnie z którym należy odróżnić stosunek pracy, który jest stosunkiem prawa prywatnego (cywilnego) i administracyjnoprawny stosunek służby funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej. Kierowana do funkcjonariusza propozycja zatrudnienia pracowniczego jest działaniem w sferze prawa cywilnego (pracy). Można przyjąć, że zawierając umowę o pracę strony stosunku służbowego jednocześnie przyjmują, iż ulega zakończeniu dotychczasowy administracyjnoprawny stosunek służbowy funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej. Nie jest to jednak "przekształcenie", w którym nowy stosunek pracy zastępuje poprzedni, czyli przykładowo jak w odnowieniu z art. 506 k.c., lecz sytuacja, w której poprzedni stosunek służby ulega zakończeniu i strony zawierają nowy (odrębny) stosunek prawny (stosunek pracy). Ta zmiana ma u podstaw ukształtowaną ustawą alternatywę, w której istnieje wybór między przyjęciem propozycji zatrudnienia na podstawie umowy o pracę a wygaśnięciem stosunku służbowego (pkt 1). Wybór zatrudnienia pracowniczego nie oznacza zatem, że stosunek służbowy nie kończy się. Ustanie w takiej sytuacji stosunku służbowego, wynikające w istocie z uzgodnienia, że funkcjonariusz będzie zatrudniony jako

pracownik, uzasadnia stwierdzenie, że dochodzi w istocie do zwolnienia z dotychczasowej służby. W konsekwencji były funkcjonariusz celny ma prawo do świadectwa służby na podstawie art. 188 ust. 1 ustawy o KAS w związku z art. 171 ust. 1 pkt 2 ustawy p.w. KAS. (...) Skoro wygasa stosunek służbowy funkcjonariusza, który nie otrzymał propozycji zatrudnienia oraz tego, który odmówił propozycji zatrudnienia i wygaśnięcie traktuje się wówczas jako zwolnienie ze służby, to w aspekcie prawa do świadectwa służby również funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej, który przyjął propozycję pracowniczego zatrudnienia nie może być w innej (gorszej) sytuacji, czyli pozostać bez świadectwa służby. (...) Stosunek służby w sytuacji z art. 171 ust. 1 pkt 2 uległ zakończeniu i jest to okres zamknięty. Zatrudnienie pracownicze jest nowym okresem, do którego zalicza się okres poprzedniej służby. Tak ukształtowana ciągłość służby i pracy nie oznacza, że nie ustał stosunek służbowy. Decyduje bowiem zasadnicza odrębność stosunku służbowego i stosunku pracy.

Sąd Rejonowy stwierdził dalej, że skoro nie ulega wątpliwości, że stosunek służby powódki ustał i należało jej wydać świadectwo służby, to należy rozważyć z jakich przyczyn doszło do ustania stosunku służby. Z tego względu, że powódce nie przedstawiono żadnych przyczyn, dla których to ona została wytypowana do ucywilnienia, ani wobec powódki nie prowadzono żadnego postępowania dyscyplinarnego, oraz biorąc pod uwagę poważną transformację Służby Celnej i Służby Skarbowej oraz utworzenie Krajowej Administracji Skarbowej, to jedynym trafnym określeniem powodu ustania stosunku służby jest reorganizacja. W takim razie powódka nabyła prawo do odprawy z tytułu zwolnienia ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej.

Powódka wstępując do Służby Celnej mogła zasadnie liczyć na zatrudnienie aż do przejścia na emeryturę mundurową, biorąc pod uwagę brak wydalenia ze służby w wyniku postępowania dyscyplinarnego. Ta daleko idąca stabilność zawodowa została powódce zabrana z przyczyn organizacyjnych, niezależnych od powódki. To pogorszenie jej sytuacji prawnej w ramach zatrudnienia powinno zostać zrekompensowane co najmniej wypłatą dochodzonej niniejszym pozwem odprawy.

Sąd Rejonowy podzielił również jeden z dwóch kierunków wykładni przedstawiony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2022 r. o sygnaturze I PSKP 64/21. W tym orzeczeniu SN stwierdził, że możliwe jest przyjęcie dwóch kierunków wykładni. Pierwszy kierunek, według którego mamy do czynienia z zaniechaniem ustawodawczym i brakiem podstawy prawnej nabycia prawa do odprawy przez funkcjonariusza Służby Celnej, którego stosunek służbowy wygasł, ale przyjął on propozycję zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Wykładnię tę uzasadnia argumentacja, że prawo do tej odprawy nie ma powszechnego charakteru a sytuacja prawna takiego funkcjonariusza jest "lepsza" niż w przypadku nieotrzymania propozycji dalszej służby (pracy) lub odmowy ich podjęcia, gdyż jako pracownik ma on zapewnione kontynuowanie zatrudnienia (choć na zmienionych warunkach). Drugi kierunek wykładni polega na przyjęciu wystąpienia pominięcia prawodawczego, z którym mamy do czynienia wtedy, gdy zakres regulacji jest zbyt wąski lub gdy w określonym akcie normatywnym występuje pominięcie istotnych kwestii mających znaczenie z perspektywy koniecznego poszanowania zasad i wartości konstytucyjnych (por. przykładowo R. Stefanicki: Zaniechanie a pominięcie ustawodawcze. Spór o granice kognicji Trybunału Konstytucyjnego, Przegląd Sądowy 2017 nr 1, s. 47). Takie pominięcie prawodawcze (które nie było przedmiotem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego) może być "naprawione" przez sąd przy pomocy reguł wykładni funkcjonalnej i systemowej przepisu (zob. A. Górka: Sposoby usuwania wadliwości procesu tworzenia prawa przez sądy administracyjne, Przegląd Sądowy 2021 nr 2, s. 89). Z treści Przepisów wprowadzających KAS wynika, że wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza, który nie otrzymał propozycji zatrudnienia oraz funkcjonariusza, który odmówił propozycji zatrudnienia traktuje się jako zwolnienie ze służby w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej. W aspekcie prawa do otrzymania świadectwa służby funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej, który przyjął propozycję pracowniczego zatrudnienia nie może być w innej (gorszej) sytuacji, czyli pozostać bez świadectwa służby (tak uchwała III PZP 7/19). Istnieje zatem możliwość uznania takiego samego zapatrywania w odniesieniu do prawa do odprawy pieniężnej i wypełnienia luki w drodze analogii przez przyjęcie, że funkcjonariuszowi Służby Celno-Skarbowej, którego stosunek służbowy wygasł a następnie uległ "przekształceniu" w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 Przepisów wprowadzających KAS, przysługuje odprawa na podstawie art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 Przepisów wprowadzających KAS. Podstawa do przyjęcia poglądu o przysługiwaniu odprawy w

takiej sytuacji wynika z prokonstytucyjnej wykładni przepisów ustawowych, uwzględniających zasadę równości wobec prawa i równego traktowania przez władze publiczne (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP). Sąd Najwyższy dostrzega, że funkcjonariusz, który przyjął propozycję nawiązania umowy o pracę, utrzymuje (kontynuuje) zatrudnienie, a więc jest w "lepszej" sytuacji (w każdym razie odmiennej) niż funkcjonariusz (pracownik), którego stosunek służbowy (stosunek pracy) wygasł wobec nieotrzymania propozycji dalszej służby (pracy) lub odmowy ich podjęcia. Należy jednak mieć na względzie, że wygaśnięcie stosunku służbowego w ramach tzw. "ucywilnienia" powoduje dla funkcjonariusza pozostającego w zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę cały szereg niekorzystnych konsekwencji uzasadniających odprawę za "utrata munduru" (wymienionych szczegółowo w skardze kasacyjnej, na przykład niemożność nabycia prawa do emerytury na zasadach przysługujących funkcjonariuszom; por. też. pozbawienie stopni oficerskich nadawanych dożywotnio, powołane przez S. Płażka: "Przekształcenie" stosunku służbowego celnika w stosunek pracy, Roczniki Administracji i Prawa 2021 Zeszyt specjalny I, Księga jubileuszowa prof. B.M. Ćwiertniaka, s. 387-398; por. też: S. Płażek: Wygaśnięcie stosunków pracy z mocy prawa w administracji publicznej, PiZS 2019 nr 2, s. 22; B. Bury: Sądowa weryfikacja wygaszania stosunków pracy w sferze administracji publicznej, Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej 2020 nr 3, s. 195; E. Ura: Zatrudnienie funkcjonariuszy w administracji celno-skarbowej po reformie, Studia z Zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej 2021 nr 4, s. 243).

Sąd Rejonowy dostrzegł także, że w powyżej cytowanym orzeczeniu SN stwierdzono, że możliwe jest przyjęcie dwóch kierunków wykładni. Jeden z nich wskazuje na konieczność przyznania byłym funkcjonariuszom, którzy przyjęli propozycję pracy na podstawie stosunku pracy, prawa do odprawy. Choć w wyroku Sądu Najwyższego brakuje jednoznacznego przesądzenia prawa do odprawy emerytalnej, wydaje się, że należy je rozumieć w ten sposób, iż jest ono należne. Gdyby bowiem nie było, to Sąd Najwyższy w ogóle nie przedstawiałby innej wykładni przepisów. Należy również zwrócić uwagę, że kierunek wykładni Sądu Najwyższego wskazujący na zasadność przyznania odprawy jest bardziej przekonujący oraz lepiej i szerzej uargumentowany, przez co Sąd Rejonowy podziela go w całości.

Dodatkowo Sąd Rejonowy podkreślił, że po wydaniu powyższego orzeczenia przez Sąd Najwyższy sądy powszechne zaczęły przyznawać rację powodom występującym z roszczeniami o odprawę w tożsamy sposób faktycznych. Przykładowo należy wskazać wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z 15 lipca 2022 r. o sygnaturze VII Pa 38/21 – zasądzający odprawę czy wyrok Sądu Rejonowego w Gdyni z 27 maja 2022 r. o sygnaturze IV P 62/21.

Jednocześnie Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie dostrzegł analogię do spraw żołnierzy zawodowych, którzy po zakończeniu służby wojskowej rozpoczęli zatrudnienie w pionach cywilnych. W licznych sprawach, rozpoznawanych również przed tutejszym Sądem, osoby te dochodziły przyznania im odprawy emerytalnej, której wypłata była im odmawiana, z uwagi na przyznanie im wcześniej odprawy w związku z ustaniem stosunku służby. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 grudnia 2015 r. o sygnaturze I PK 1/15 wskazał, że świadczenie wypłacone żołnierzowi w chwili przejścia przez niego na emeryturę wojskową miało charakter gratyfikacji za odbytą służbę, a nie rekompensaty za utratę zatrudnienia wykonywanego w ramach stosunku służby w związku z nabyciem uprawnień do zaopatrzenia emerytalnego. Odprawa, której dochodzi powód w niniejszej sprawie, w ocenie tutejszego Sądu, również ma charakter gratyfikacji za wieloletnią służbę. Zatem nie ma znaczenia, że powód po zwolnieniu ze służby kontynuował pracę na rzecz Urzędu Celno-Skarbowego jako pracownik. Tak samo jak powódka czynili żołnierze zawodowi. W ich przypadku, biorąc pod uwagę aktualne orzecznictwo, nie ulega już wątpliwości, że należały im się obie odprawy – w związku ze zwolnieniem ze służby oraz w związku z przejściem na emeryturę z tytułu pozostawania w stosunku pracy. Innymi słowy, rozpoczęcie pracy na podstawie stosunku pracy nie podważało prawa do odprawy z tytułu służby. Ani odwrotnie, wcześniejsze otrzymanie odprawy z tytułu pełnionej służby nie pozbawiało prawa do odprawy z tytułu bycia pracownikiem.

Wysokość odprawy nie była kwestionowana przez stronę pozwaną. Jej wysokość wynikała wprost z art. 163 ust. 1, 2 i 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 PwKAS. Zatem odprawa przysługiwała w wysokości trzymiesięcznego uposażenia zwiększonego o 20% miesięcznego uposażenia za każdy pełny rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia.

Do okresu służby wlicza się poprzednie zakończone okresy służby lub zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.

Biorąc pod uwagę pełne 19 lat zatrudnienia powódki odprawa przysługiwała w wysokości 580% miesięcznego uposażenia powódki liczonego jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy, czyli w kwocie 25 509,97 zł brutto (580% * 4 398,27 zł brutto = 25 509,97 zł brutto).

Odsetki ustawowe Sąd zasądził od następnego dnia po ustaniu stosunku służby. Jako że stosunek służby trwał do 31 maja 2017 r., to odprawa była wymagalna od 1 czerwca 2017 r.

O kosztach sądowych orzeczono w punkcie 2 wyroku. Chociaż pozwany przegrał sprawę w całości, to nie należało od niego zasądzać kosztów sądowych. Pozwany Skarb Państwa nie ma bowiem obowiązku uiszczania kosztów sądowych, które są przecież należne Skarbowi Państwa. Wynika to z art. 94 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w myśl którego Skarb Państwa nie ma obowiązku uiszczania opłat.

Z powyższy rozstrzygnięciem Sądu Rejonowego w Bydgoszczy nie zgodził się pozwany Skarb Państwa – Izba Administracji Skarbowej w B., zaskarżając wydany wyrok w całości. Orzeczeniu temu zarzucił:

1) naruszenie prawa procesowego mające wpływ na treść rozstrzygnięcia, a polegające na naruszeniu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez bezpodstawne ustalenie, iż nastąpiła likwidacja lub reorganizacja jednostki Służby Celnej, z którą powódkę łączył stosunek służbowy, w czasie, gdy obowiązywały normy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (t.j. Dz.U. 2016r. poz. 1799), a powyższe w żaden sposób nie wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego;

2) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 170 ust. 1, ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. 2016r. poz. 1948 ze zm., dalej jako „pwKAS”), w związku z art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej oraz w zw. z art. 171 pwKAS poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w przypadku, gdy:

- stosunek służby powódki nie uległ definitywnemu zakończeniu, lecz został przekształcony na mocy normy szczególnej, tj. art. 171 pwKAS w stosunek pracy,

- norma szczególna pozwalała na wypłatę odprawy z uchylonej ustawy o Służbie Celnej tylko w przypadku tych funkcjonariuszy celnych, których stosunek służbowy wygasł z powodu nieprzedstawienia lub nieprzyjęcia propozycji pracy bądź służby w KAS, zaś powódka w takiej sytuacji się nie znajdowała,

- powódka nie utraciła źródła zarobkowania, a odprawa przewidziana w przepisie ma służyć łagodzeniu skutków utraty zatrudnienia.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania w I instancji, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie oraz o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

W uzasadnieniu apelacji pozwany w pierwszej kolejności odniósł się do przytaczanej przez Sąd I instancji uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2020 roku sygn. akt III PZP 7/19. Jej tezy odnoszą się do wydania świadectwa służby, a więc dokumentu mającego znaczenie dla celów emerytalno-rentowych i w żaden sposób nie potwierdzają uprawnień do nabycia odprawy w przypadku przyjęcia propozycji pracy przez funkcjonariusza. Jak wskazał Sąd Okręgowy w Przemysłu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w wyroku z dnia 17 października 2019 roku w sprawie o sygn. akt III Pa 28/19 (który rozpatrywał i uwzględnił w części dotyczącej wypłaty odprawy apelację pozwanej izby administracji skarbowej - oddalając powództwo w tym zakresie): „o ile zatem przekształcenie stosunku służbowego funkcjonariusza celno-skarbowego w stosunek pracy stosownie do art. 174 ust.

10 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o KAS traktowane jest jako zwolnienie ze służby dla potrzeb postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe przewidziane ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (...) z dnia 18 lutego 1994r. i związanego z tym obowiązku wydania świadectwa służby, to jednak nie jest równoznaczne ze zwolnieniem ze służby, o którym mowa w przepisie art. 163 ustawy z dnia

27 sierpnia 2009r. dla celów ustalenia uprawnień funkcjonariuszy do jednorazowej odprawy pieniężnej". Odróżnić trzeba przypadek zwolnienia ze służby, od sytuacji traktowanej przez przepisy jak zwolnienie ze służby (i to wyłącznie przy rozpatrywaniu konkretnych uprawnień - emerytalno-rentowych). Należy podkreślić, że instytucja przekształcenia stosunku służbowego w stosunek pracy (i vice versa) jest aktualnie na stałe wpisana w organizację organów skarbowych jako narzędzie przenoszenia osób zatrudnionych w KAS pomiędzy korpusem Służby Cywilnej (na podstawie umowy o pracę), a służbą Celno-Skarbową (na podstawie administracyjnoprawnego stosunku służbowego) – por. art. 174 ust. 10 ustawy o KAS. Umyka uwadze zarówno powódki, jak i Sądu I instancji, że forma zatrudnienia w której urzędnicy celni wykonywali swoje czynności ulegała ewolucji. „Funkcjonariusze celni” to była nazwa stosowana do urzędników państwowych zatrudnionych na zwykłej umowie o pracę. Dopiero w późniejszym okresie na podstawie przedkładanym propozycji pełnienia służby ich stosunek pracy przekształcał się w administracyjnoprawny stosunek służbowy (por. art. 91 i art. 92 ustawy z dnia 24 lipca 1999 roku o Służbie Celnej (Dz.U.1999r. Nr 72 Poz.802). Wówczas również tylko te osoby, które nie otrzymały propozycji służby otrzymywały odprawę likwidacyjną przewidzianą ustawą z dnia 28 grudnia 1989 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw.

W ocenie apelującego, aby roszczenie o odprawę mogło zostać przez Sąd uznane, to w pierwszej kolejności należy poszukać normy prawnej, która może statuować taki obowiązek. Sąd Rejonowy odwołał się do ustawy o Służbie Celnej i zawartej w niej regulacji art. 163. Umyka jednak uwadze Sądu, iż zarówno na dzień przedłożenia proporcji pracy, jak i przekształcenia stosunku służbowego w stosunek pracy ustawa ta była wyeliminowana z obrotu prawnego. Uchylenie ustawy o Służbie Celnej nastąpiło na podstawie art. 159 pkt. 3) pwKAS, z dniem 1 marca 2017 roku, o czym stanowił art. 270 pwKAS. Korzystanie z przepisów ustawy po jej uchyleniu wymaga normy przejściowej, szczególnej, która pozwalałaby stosować nieobowiązujące regulacje. Taką normą był art. 170 ust. 4 pwKAS, który pozwalał na stosowanie (w tym wąskim zakresie) uchylonej ustawy o Służbie Celnej względem osób, które nie otrzymały/nie przyjęły propozycji pracy/służby. Ustawa jednak pozwalała na stosowanie uchylonych przepisów wyłącznie względem osób, o których mowa u art. 170 ust. 1. A contrario norma ta nie mogła mieć zastosowania względem osób które przyjęły propozycję pracy/służby, albowiem ich sytuacja została uregulowana w art. 171 pwKAS jako *lex specialis*. Nie ma innej normy w ustawie wprowadzającej, która stanowiłaby podstawę do stosowania uchylonej ustawy o Służbie Celnej w przypadku osób, o których mowa w art. 171 – osób które pozostały w zatrudnieniu/służbie i ich stosunek przekształcił się w stosunek pracy/służby. Stanowisko powódki, zaakceptowane przez Sądu I instancji opiera się na niedopuszczalnej analogii i rozciąganiu wyjątków z przepisów przejściowych na inne sytuacje, wbrew wyraźnym i precyzyjnym przepisom ustawy.

Apelujący wskazał również, że w opublikowanej w periodyku Orzecznictwo Sądów Polskich (Nr 4/23) glosie do wyroku Sądu Najwyższego - Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27 kwietnia 2022r., I PSKP 64/21 Jarosław Jankowiak zwraca uwagę, iż odróżnić należy - zachodzącą w omawianym przypadku - sytuację tzw. zaniechania ustawodawczego, od pomięcia ustawodawczego. Autor glosy wskazuje na brak podstaw do przyznawania odpraw funkcjonariuszom per analogia, gdyż ustawodawca nie przewidział wprost w odniesieniu to tej sytuacji odprawy, zapewniając jednocześnie automatyczną kontynuację zatrudnienia w innej formie, a przepisy ustawy wprowadzającej KAS są regulacją wyczerpującą i całościową w tym zakresie. Pozwany załączył do apelacji kopię tej publikacji, jako uzupełnienie swojej argumentacji.

Zdaniem apelującego nie sposób doszukać się w zaskarżonym wyroku jakiegokolwiek analizy, która uzasadniałaby tezę o „reorganizacji” w rozumieniu ustawy o Służbie Celnej. Pomijając podniesiony wyżej fakt, że na dzień zakończenia działalności izb celnych, tj. 1 marca 2017 roku nie obowiązywała już ustawa o Służbie Celnej, to na ten dzień żaden z funkcjonariuszy nie został zwolniony ze służby – na zasadzie kontynuacji zostali oni funkcjonariuszami pełniącymi służbę w istniejących już od 2 grudnia 2016 roku izbach administracji skarbowej i zachowywali ciągłość służby na

zasadzie art. 165 ust. 3 p.w.KAS. Proces przekładania propozycji pracy i służby w KAS to *lex specialis* w stosunku do „standardowych” zmian w strukturach organów celnych, które odbywały się do tej pory, a które wynikać mogły np. ze zmian regulaminów organizacyjnych tych jednostek.

Niezależnie od powyższego apelujący wskazał, iż zasądzenie należności jest całkowicie sprzeczne z celem omawianej regulacji. Przedmiotowa odprawa miała rekompensować utratę zatrudnienia – w tym wypadku – możliwość dalszego pełnienia służby. W niniejszej sprawie takiej potrzeby nie było, albowiem powódka kontynuowała świadczenie pracy, choć w oparciu o inne podstawy prawne. W tym kontekście nie może umknąć pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 6 stycznia 2009 r. sygn. akt II PK 117/08, że: „Odprawy mają charakter nie odszkodowawczy, lecz socjalny, alimentacyjny, ich celem i funkcją jest złagodzenie ekonomicznych i społecznych skutków utraty zatrudnienia, ułatwienie pracownikowi dostosowania się do nowej sytuacji życiowej - pozostawania bez pracy po ustaniu zatrudnienia”. Tymczasem ani przez jeden dzień powódka nie została pozbawiona źródła zarobkowania, zatem powstałaby rażąca nierówność funkcjonariuszy, którym nie przedstawiono ani propozycji pracy, ani propozycji służby, w stosunku do tych którzy (jak powódka) dalej mieli zapewnione stabilne utrzymanie w ramach stosunku pracy na czas nieokreślony.

W ocenie strony pozwanej stanowisko Sądu I instancji jest po prostu nieracjonalne. Przyjęcie zaproponowanego kierunku wykładni powodowałoby właśnie bezpodstawne uprzywilejowanie grupy funkcjonariuszy, którym przedłożono propozycje pracy w stosunku do funkcjonariuszy, którzy żadnej propozycji nie dostali. Ani przez jeden dzień powódka nie została pozbawiona źródła zarobkowania, zatem w ocenie pozwanej nie sposób uzasadnić dlaczego należałoby wypłacać jakąś gratyfikację osobom, które (jak powódka) dalej mają zapewnione stabilne utrzymanie w ramach stosunku pracy na czas nieokreślony i traktować ich na równi jak osoby, które źródło utrzymania w wyniku reformy utraciły. Strona pozwana podkreśliła, że zaproponowany przez Sąd I instancji sposób myślenia jest również wyjątkowo krzywdzący dla pracowników cywilnych Krajowej Administracji Skarbowej - stawia się ich jako tę „gorszą” grupę zatrudnionych. Ich stosunek pracy jest tak „zły”, że za wykonywanie zadań w administracji podatkowej na umowie o pracę należy się „rekompensata” finansowa byłym funkcjonariuszom. Pracownicy skarbowości nie otrzymali gratyfikacji finansowej za to, że pozostali w „gorszym” stosunku pracy, ani nie otrzymali rekompensaty za to, że nie zaproponowano im „lepszego” stosunku służby (było przecież dopuszczalne złożenie propozycji służby pracownikowi cywilnemu i takie przekształcenie w trakcie reformy KAS były dokonywane).

Również w przywołanej wcześniej glosie do wyroku I PSKP 64/21 jej autor zwracał uwagę, iż odprawa likwidacyjna nie może być traktowana jako odprawa za „utratę munduru”, gdyż wówczas pracownicy, który otrzymali w trakcie reformy KAS propozycję służby powinni dostać odprawę za „utratę kostiumu” pracownika. W publikacji podkreślono, że nie jest możliwa abstrakcyjna analiza, co jest bardziej korzystne dla osoby zatrudnionej (jakiego rodzaju podstawa zatrudnienia), gdyż trzeba brać pod uwagę nie tylko przywileje, ale też i rozmaite ograniczenia (w szczególności zwiększoną dyspozycyjność służby mundurowych). Nie można zasądzać odprawy likwidacyjnej za zmianę formy zatrudnienia, gdyż ani wykładnia literalna, ani nawet celowościowa na to nie pozwala.

Apelujący wskazał również, że w kraju zapadło szereg wyroków, w których roszczenia byłych funkcjonariuszy celnych są oddalane. Oprócz wspomnianego już wcześniej wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach (sygn. akt XI Pa 140/20) oraz wyroku Sądu Okręgowego w Przemyślu (sygn. akt III Pa 28/19), zapadł również wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 grudnia 2019 roku w sprawie sygn. akt VIII Pa 204/19, oddalający apelację powoda w zakresie żądania odprawy. Strona pozwana podkreśla, że kilkakrotnie analogiczne sprawy ucywilnieniach funkcjonariuszy o odprawę toczyły się także przeciwko pozwanemu, gdzie dwie z nich trafiły przed tut. Sąd, który w całości podzielił stanowisko pozwanego Skarbu Państwa - Izby Administracji Skarbowej w B.. W wyroku z dnia 19 sierpnia 2021r. sygn. akt VI Pa 65/20 Sąd Okręgowy w Bydgoszczy wskazał: „Szczególnego podkreślenia w przedmiotowej sprawie wymaga, że powód nie stracił zatrudnienia - powód był zatrudniony, otrzymał nową propozycję, którą przyjął i wskutek której jego stosunek służbowy uległ przekształceniu w stosunek pracy. Odprawa należy się wtedy, gdy ustanie zatrudnienia jest definitywne, zaś funkcją odprawy jest przede wszystkim niwelowanie skutków socjalnych utraty pracy, w sytuacji, w której były pracownik mógłby zostać bez środków do życia. Dodatkowo funkcja odprawy może też być gratyfikacją za określony staż zatrudnienia. Co więcej, jak stwierdzono w

doktrynie, odprawa to jednorazowe świadczenie pieniężne stanowiące dla pracownika rekompensatę za niezawinioną utratę miejsca pracy, spełniająca funkcję alimentacyjną. Nie ma ona jednak przymiotu wynagrodzenia za pracę, nie podlega zatem szczególnej ochronie" „Odprawa jest świadczeniem związanym z „zakończeniem” wykonywania pracy, czy to definitywnym w życiu pracownika, czy to definitywnym u danego pracodawcy. Powód zaś kontynuuje zatrudnienie u pozwanej, co sprawia, że jego sytuacja jest diametralnie inna w stosunku do funkcjonariuszy (którzy z różnych przyczyn) tego zatrudnienia nie kontynuują. Przekształcenie stosunku służby w stosunek pracy, czy też ustanie stosunku służbowego sprzężone z natychmiastowym przejściem w stosunek pracy, nie uprawnia do odprawy, ponieważ nastąpiło w ramach jednego, trwającego dalej zatrudnienia. Powyższe przepisy, mając na względzie ich brzmienie i ugruntowaną wykładnię, nie pozwalają na doszukanie się jakiegokolwiek analogicznej normy, która mogłaby zostać zastosowana do sytuacji powoda). Analiza systemowa interpretacja norm prawa polskiego, regulujących instytucję odprawy pracowniczej w różnego rodzaju sytuacjach, dla różnego rodzaju zatrudnionych, nie daje podstaw do rozszerzenia tych uprawnień na powoda w związku z przekształceniem jego służby w stosunek pracy. W sytuacji powoda nie ustalo bowiem ogólnie rozumiane „zatrudnienie”, czyli więź prawna z podmiotem zatrudniającym, z której powód pozyskiwał środki do życia. W każdym przypadku, dla którego ustawodawca przewidział świadczenie pełniące funkcję odprawy, wymogiem jest definitywne ustanie danego zatrudnienia, z tytułu którego odprawa się należy. W niniejszej sprawie taki przypadek nie zachodzi."

Z kolei w wyroku z dnia 17 czerwca 2021 roku w sprawie o sygn. akt

VI Pa 7/21 Sąd Okręgowy w Bydgoszczy wskazał, iż: „zgodnie z art. 250 ustęp 4 ustawy z dnia 16 listopada 2016 roku o Krajowej Administracji Skarbowej, obowiązującej od dnia 1 marca 2017 roku, funkcjonariuszowi służby stałej, zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej KAS, przysługuje odprawa na zasadach i w wysokości określonych w ust. 1-3. Do sytuacji prawnej powoda nie ma zastosowania art. 250 ust. 4, gdyż przepis ten dotyczy funkcjonariuszy zwolnionych ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją nowoutworzonych jednostek organizacyjnych KAS, a nie funkcjonariuszy których stosunki służbowe wygasły lub uległy przekształceniu na podstawie art. 170 ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej." „Powódka nie kwestionowała przedłożonej jej propozycji zatrudnienia na drodze sądowej, co oznacza że wyraziła zgodę na kontynuowanie zatrudnienia na warunkach stosunku pracy. W takiej sytuacji nie ma do niej zastosowania przepis art. 170 ustęp 1,3 i 4 p.w. ustawę o KAS. Ten dotyczy wyłącznie tych funkcjonariuszy, którzy nie otrzymali pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia oraz tych, którzy złożyli oświadczenie o odmowie przyjęcia propozycji zatrudnienia albo pełnienia służby. Tylko taki sposób wygaśnięcia stosunku służbowego funkcjonariusza zgodnie z art. 170 ustęp 3 p.w. ustawę o KAS traktuje się jak zwolnienie ze służby, które zgodnie z art. 170 ustęp 4 p.w. ustawę o KAS daje prawo do odprawy w związku z wygaśnięciem dotychczasowego stosunku służby. Wiąże się to z celem jakiego ma służyć odprawa. Odprawa jest świadczeniem, które ma rekompensować utratę pracy, a powódka tej pracy nie straciła, gdyż kontynuuje zatrudnienie w ramach pracowniczego stosunku." Powyższe stanowiska są zbieżne również z wyrokiem Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze z dnia 8 marca 2022 roku w sprawie o sygn. akt VII Pa 35/21, który również rozstrzygał analogiczną sprawę w II instancji.

Stanowisko Sąd I instancji właściwie w całości zasadził na odwołaniu do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2022 r. sygn. akt I PSKP 64/21, choć w żaden sposób nie przesądził on zasady, iż ucywilnionemu funkcjonariuszowi należna jest odprawa. Sąd Najwyższy zreferował dwa możliwe poglądy prawne w tej sprawie, jednak nie przychylił się do żadnego, stwierdzając, iż: „wyboru przedstawionych wyżej sposobów dokonania wykładni nie można jednak przesądzić w sposób jednoznaczny przy rozpoznaniu niniejszej skargi kasacyjnej. Ocena rozpoznawanego stanu faktycznego i decyzja o ewentualnym przyznaniu powodowi odprawy lub odmowie jej przyznania pozostawiona musi być Sądowi drugiej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy, czego przyczyną jest niewłaściwe oznaczenie strony pozwanej a w konsekwencji brak właściwej jej reprezentacji i zastępstwa w postępowaniu kasacyjnym przed Sądem Najwyższym". Sąd Rejonowy w sposób niedopuszczalny antycypuje, iż jeden z przytoczonych poglądów Sąd Najwyższy uznaje za ten właściwy na podstawie długości i obszerności fragmentu uzasadnienia z części sprawozdawczej (I). Jest to absolutnie sprzeczne z jakimikolwiek standardami wykładni tekstów prawnych i analiz orzeczeń. Idąc tym tropem dojść można do absurdu, że powódka powinna wygrać sprawę, bo jej pozew był dłuższy niż odpowiedź na pozew drugiej strony. Strona pozwana wskazuje, że łatwiejsze i prostsze jest opisanie stanowiska,

które prosto konstatuje, iż nie ma podstawy prawnej do jakiegoś działania od opisanego stanowiska, które tworzy zaawansowane i zagmatwane konstrukcje próbując znaleźć podstawę prawną przez rozszerzające analogie wychodząc od ogólnych norm Konstytucji. Dłuższa argumentacja nie oznacza jednak „lepszej” czy też „bardziej poprawnej” argumentacji. Choć strona pozwana zdaje sobie sprawę, iż pojawiają się wyroki Sądów pracy które przyznały odprawę ucywilnionym funkcjonariuszom to we wszystkich tych sprawach złożone zostały skargi kasacyjne. Podkreślić należy, że nadal - już po wydaniu powyższego orzeczenia SN - Sądy (w tym Sądy II instancji) uznają, że brak podstawy prawnej do zasądzenia odprawy ucywilnionym funkcjonariuszom. Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rozpatrując apelacją Skarbu Państwa (IAS w Olsztynie) w wyroku sygn. akt IV Pa 89/21 oddalił powództwa 3 ucywilnionych funkcjonariuszy. W uzasadnieniu wskazano, iż „Odprawa ma bowiem charakter socjalny i kompensacyjny w związku z utratą zatrudnienia - w tym przypadku pełnienia służby. Z ustaleń w sprawie wynika, że powódki kontynuowały świadczenie pracy, choć w oparciu o inną podstawę prawną. Oczywistym jest to, że sytuacja funkcjonariuszy, którym zaproponowano przekształcenie służby w stosunek pracy nie może być korzystniejsza od sytuacji funkcjonariuszy, którym propozycji tej nie przedstawiono i ich stosunek służby wygasł. Funkcjonariusze, którym przedstawiono propozycję zatrudnienia - tak jak powódkom - posiadają nieprzerwanie wynagrodzenie i stabilne utrzymanie stosunku pracy, a ich sytuacja ekonomiczna jest inna niż osób, które utraciły dalsze zatrudnienie”. Podobnie orzeka Sąd Okręgowy w Szczecinie, który rozpatrując apelacje w II instancji i poddając analizie w/w wyrok SN uznał, że byli funkcjonariusze nie mają prawa do odprawy w następujących orzeczeniach: wyrok z dnia 2.12.2022r. sygn. akt VI Pa 3/21, wyrok z dnia 2.12.2022r. sygn. akt VI Pa 68/21, wyrok z dnia 12.12.2022r., sygn. akt VI Pa 24/21, wyrok z dnia 12.12.2022r., sygn. akt VI Pa 53/21, wyrok z dnia 22.12.2022r., sygn. akt VI Pa 9/21, wyrok z dnia 10.01.2023 r. sygn. akt VI Pa 87/20.

W świetle powyższego – w ocenie apelującego – apelacja w niniejszej sprawie jest konieczna i zasadna.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie jako bezzasadnej. Wskazała, że w dniu 17 maja 2023 roku (sygn. akt: I PSKP 20/22)

Sąd Najwyższy rozpoznał sprawę o odprawę funkcjonariusza zwolnionego ze służby, przez złożenie tzw. propozycji pracy, bez uzasadnienia (identycznie jak powódka) w trybie art. 165 ust. 7 p.w.K.A.S. w zw. z art. 171 ust 1 pkt 2 p.w.K.A.S). Wyrok wraz z uzasadnieniem został opublikowany na stronie Sądu Najwyższego, w zakładce baza orzeczeń w dniu 7 lipca 2023 roku. Sąd Najwyższy rozstrzygnął o prawie funkcjonariusza do odprawy przy zastosowaniu prokonstytucyjnej wykładni przepisów art. 163 ust. 4 u.s.c. w zw. z art. 170 ust. 4 p.w.K.A.S. w zw. z art. 32 Konstytucji. Sąd Najwyższy, wskazał, że w przypadku art. 170 ust. 4 p.w.K.A.S. należy odstąpić od wykładni językowej na korzyść wykładni funkcjonalnej i systemowej, albowiem zakres zastosowania art. 170 ust. 4 p.w.K.A.S. w ujęciu literalnym jest zbyt wąski. W uzasadnieniu wyroku z dnia 17 maja 2023 roku (sygn. akt: I PSKP 20/22) Sąd Najwyższy jednoznacznie potwierdził, że odprawa w służbach mundurowych ma charakter gratyfikacji za odbytą służbę. W efekcie, dla żądania zasądzenia odprawy należnej z tytułu zwolnienia ze służby z dniem 31 maja 2017 roku bez znaczenia pozostaje, jak potoczyło się życie zawodowe powódki po 1 czerwca 2017 roku. Poza tym w dniu 18 kwietnia 2023 roku na stronie internetowej Sądu Najwyższego w zakładce: baza orzeczeń, zostało opublikowane uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2023 roku, sygn. akt: III PSKP 19/22 w przedmiocie przywrócenia do służby funkcjonariusza Służby Celnej (po przeniesieniu ex lege z dniem 1 marca 2017 roku do Służby Celno - Skarbowej) zwolnionego ze służby z dniem 31 maja 2017 roku przez złożenie tzw. propozycji pracy, bez uzasadnienia. Jest to przełomowy wyrok, w którym Sąd Najwyższy krytycznie odnosi się do procedury zwolnienia funkcjonariuszy formacji mundurowej Państwa Polskiego ze służby bez żadnego uzasadnienia i dostrzega możliwość prawną przywrócenia takiego funkcjonariusza do służby. W uzasadnieniu powódka szczegółowo odniosła się do orzecznictwa Sądów powszechnych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie w przedmiocie uwzględnienia powództwa o odprawę w

związku z wygaśnięciem stosunku służbowego, zarówno co do zasady, jak i co do wysokości. Sąd pierwszej instancji, wydając zaskarżone rozstrzygnięcie, jasno i logicznie uzasadnił swoje stanowisko w pisemnych motywach wyroku, a wobec pełnej aprobaty dla tak poczynionych ustaleń faktycznych, nie zachodziła konieczność ich powtarzania w postępowaniu odwoławczym (por. wyr. SN z dnia 14 lutego 2013 r., II CSK 292/12, LEX nr 1318346). Ustalenia te Sąd Okręgowy podziela i uznaje za własne. Również i ocena prawna zgłoszonego roszczenia dokonana przez Sąd pierwszej instancji nie budzi zastrzeżeń. Znajduje ona poparcie w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Przechodząc zaś do oceny zasadności zarzutów apelacyjnych uznać należy, że żaden z nich nie zasługiwał na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności apelujący zarzucił naruszenie przez Sąd pierwszej instancji przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez bezpodstawne ustalenie, iż nastąpiła likwidacja lub reorganizacja jednostki Służby Celnej, z którą powódkę łączył stosunek służbowy, w czasie, gdy obowiązywały normy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej, a powyższe w żaden sposób nie wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego. Wskazać należy, że przepis art. 233 § 1 k.p.c. stanowi, że sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Granice swobodnej oceny dowodów wyznaczają: zasady logicznego rozumowania, nakaz opierania się na dowodach przeprowadzonych prawidłowo, z zachowaniem wymagań dotyczących źródeł dowodzenia oraz bezstronności, nakaz wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, konieczność wskazania, na podstawie których, dowodów dokonano ustaleń, a którym dowodom odmówiono wiarygodności i mocy dowodowej. Sąd musi zatem ocenić wszystkie przeprowadzone dowody oraz uwzględnić wszystkie towarzyszące im okoliczności, które mogą mieć znaczenie dla oceny mocy i wiarygodności tych dowodów. Musi też dokonać wyboru tych dowodów, na których się oparł i ewentualnie odrzucił inne, którym odmówił wiarygodności i mocy dowodowej (zob. wyr. SA w Poznaniu z dnia 21 października 2009 r., I ACA 604/09, LEX nr 628204; wyr. SN z dnia 21 kwietnia 2004r., II UK 314/03, LEX nr 585795; wyr. SN z dnia 7 maja 2003 r., II UK 258/02, LEX nr 590250). Przy czym dla podniesienia skutecznego zarzutu naruszenia cytowanego przepisu nie wystarcza samo stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, które w przekonaniu apelującego nie odpowiadają rzeczywistości. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to dokonana ocena nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, można było wysnuć wnioski odmienne (post. SN z dnia 23 stycznia 2001 r., IV CKN 970/00, niepubl.; wyr. SN z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, LEX nr 56906). Nie jest natomiast wystarczające samo przekonanie strony o innej aniżeli przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu, chyba że strona jednocześnie wykaże, iż ocena dowodów przyjęta przez sąd za podstawę rozstrzygnięcia przekracza granice swobodnej oceny dowodów (por. wyr. SA w Lublinie z dnia 19 kwietnia 2018 r., III AUa 142/18, LEX nr 2486495).

W niniejszej sprawie apelujący nie wykazał, aby Sąd Rejonowy w Bydgoszczy, wydając zaskarżone rozstrzygnięcie, naruszył zasadę swobodnej oceny dowodów, wyrażoną w art. 233 k.p.c. Ocena dowodów przeprowadzona przez Sąd jest prawidłowa. Sąd trafnie uznał, że powódka status funkcjonariusza utraciła na skutek reorganizacji jednostki Służby Celnej w wyniku reformy administracyjnej wprowadzonej w 2017 roku. Od dnia 1 marca 2017 roku została utworzona Krajowa Administracja Skarbowa jako wyspecjalizowane jednostki administracji rządowej wykonujące zadania z zakresu realizacji dochodów z tytułu podatków, należności celnych, opłat oraz niepodatkowych należności budżetowych, ochrony interesów Skarbu Państwa oraz ochrony obszaru celnego Unii Europejskiej. Była to reforma dotychczasowych struktur administracji podatkowej, Służby Celnej i kontroli skarbowej. Wprowadzone zmiany zostały wprowadzone w celu lepszego wykorzystania zasobów kadrowych, finansowych i organizacyjnych połączonych służb oraz celem zapewnienia obsługi i wsparcia podatników i przedsiębiorców w prawidłowym wykonywaniu obowiązków podatkowych i celnych. Zawarcie z powódką umowy o pracę z jednoczesnym wygaśnięciem służby bezsprzecznie wynikało właśnie z wprowadzonej reformy kadrowej ww. służb.

Wbrew twierdzeniom apelującego Sąd Rejonowy, wydając zaskarżony wyrok, nie naruszył również przepisów prawa materialnego, tj. art. 170 ust. 1, ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o

Krajowej Administracji Skarbowej, w związku z art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej oraz w zw. z art. 171 p.w.KAS. W myśl art. 170 ust. 1 p.w. KAS stosunki pracy osób zatrudnionych w jednostkach KAS, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 2, 3 i 6 ustawy, o której mowa w art. 1, oraz stosunki służbowe osób pełniących służbę w jednostkach KAS, o których mowa w

art. 36 ust. 1 pkt 1, 2, 3 i 6 ustawy, o której mowa w art. 1, wygasają:

1) z dniem 31 sierpnia 2017 r., jeżeli osoby te w terminie do dnia 31 maja 2017 r., nie otrzymają pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia albo pełnienia służby; 2) po upływie 3 miesięcy, licząc od miesiąca następującego po miesiącu, w którym pracownik albo funkcjonariusz złożył oświadczenie o odmowie przyjęcia propozycji zatrudnienia albo pełnienia służby, jednak nie później niż dnia 31 sierpnia 2017 r. Pracownik albo funkcjonariusz, któremu przedstawiono propozycję zatrudnienia albo pełnienia służby, składa w terminie 14 dni od dnia jej otrzymania oświadczenie o przyjęciu albo odmowie przyjęcia propozycji. Niezłożenie oświadczenia w tym terminie jest równoznaczne z odmową przyjęcia propozycji zatrudnienia albo pełnienia służby (ust. 2). W przypadku, o którym mowa w ust. 1, wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza traktuje się jak zwolnienie ze służby (ust. 3). Stosownie do

art. 170 ust. 4 p.w. KAS w przypadku, o którym mowa w ust. 1, pracownikom oraz funkcjonariuszom przysługują świadczenia należne odpowiednio w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159 pkt 3. W tym przepisie mowa jest o odprawie uregulowanej w art. 163 ustawy o Służbie Celnej z dnia 27 sierpnia 2009 roku. Zgodnie z art. 163 ust. 4 tej ustawy funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej, przysługuje odprawa na zasadach i w wysokości określonych w ust. 1-3 (jednorazowa odprawa w wysokości trzymiesięcznego uposażenia, zwiększana o 20% miesięcznego uposażenia za każdy rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia).

Apelujący wskazywał na brak podstawy prawnej w zakresie przyznania byłemu funkcjonariuszowi KAS odprawy pieniężnej w sytuacji, w której został z nim nawiązany stosunek pracy z jednoczesnym ustaniem służby (jego zdaniem służba przekształciła się w stosunek pracy). W tym zakresie Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko zaprezentowane w uzasadnieniu powołanego w odpowiedzi na apelację wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2023 roku w sprawie o sygn. akt I PSKP 20/22. Sąd Najwyższy, stwierdził w nim, że ustawodawca nie ustanowił wprost regulacji prawnej przyznającej prawo do odprawy pieniężnej w przypadku, w którym funkcjonariusz służby celnej otrzymuje propozycję zawarcia umowy o pracę i ją przyjmuje, decydując się na kontynuowanie zatrudnienia, lecz już nie w ramach służby, ale na podstawie stosunku pracy. Chociaż w tym przypadku mamy do czynienia z wygaśnięciem stosunku służbowego (administracyjnoprawnego), to nie istnieje przepis, z którego wyraźnie wynikałoby przysługiwanie prawa do odprawy pieniężnej. Sąd Najwyższy wskazał, że przepis art. 250 ust. 4 ustawy o KAS daje możliwość uzyskania odprawy pieniężnej w przypadku zwolnienia funkcjonariusza ze służby na skutek zniesienia lub reorganizacji jednostki organizacyjnej KAS, który to przepis nie może mieć zastosowania, gdy powód nie stał się funkcjonariuszem Krajowej Administracji Skarbowej, ponieważ otrzymał propozycję zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, którą przyjął. Funkcjonariusz służby celnej (Celno-Skarbowej), którego stosunek służbowy wygasł nie może też otrzymać odprawy na podstawie ustawy z dnia 13 marca 2003 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1969), gdyż ta odprawa przysługuje pracownikowi o statusie członka korpusu służby cywilnej, którego stosunek pracy wygasł na podstawie art. 170 ust. 1 p.w. KAS (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2019 r., III PZP 5/18, OSNP 2019 nr 7, poz. 80; OSP 2021 nr 3, poz. 20, z glosą S. Driczinskiego). Zgodnie z art. 170 ust. 1, 3 i 4 p.w. KAS, stosunki pracy osób zatrudnionych w (określonych) jednostkach KAS oraz stosunki służbowe osób pełniących służbę w jednostkach KAS wygasają z dniem 31 sierpnia 2017 r., jeżeli osoby te w terminie do dnia 31 maja 2017 r., nie otrzymają pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia albo pełnienia służby lub po upływie 3 miesięcy, licząc od miesiąca następującego po miesiącu, w którym pracownik albo funkcjonariusz złożył oświadczenie o odmowie przyjęcia propozycji zatrudnienia albo pełnienia służby, jednak nie później niż dnia

31 sierpnia 2017 r. (ust. 1). W tych przypadkach wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza traktuje się jak zwolnienie ze służby (ust. 3), a pracownikom oraz funkcjonariuszom przysługują świadczenia należne odpowiednio w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej w rozumieniu ustawy uchylanej w art. 159

pkt 3 (ust. 4), czyli w rozumieniu ustawy o Służbie Celnej. Według art. 163 ustawy o Służbie Celnej funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku z przejściem na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości trzymiesięcznego uposażenia. Odprawa ta ulega zwiększeniu o 20% miesięcznego uposażenia za każdy pełny rok pełnienia służby ponad 5 lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia (ust. 1). Do okresu służby, wlicza się poprzednie zakończone okresy służby lub zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegały wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze (ust. 2) oraz oblicza się ją jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy, na zasadach określonych w przepisach wydanych na podstawie Kodeksu pracy (ust. 3). Na tych zasadach oraz w określonej tam wysokości odprawa przysługuje również funkcjonariuszowi służby stałej, zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej (ust. 4). Jak wskazał Sąd Najwyższy z treści przedstawionych przepisów wynika, że zarówno uchylana ustawa o Służbie Celnej, jak i p.w. KAS uzależniają prawo do odprawy pieniężnej od warunków, których powód formalnie nie spełnił. Przepis art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej przewiduje bowiem przyznanie odprawy pieniężnej funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby w związku ze zniesieniem lub reorganizacją jednostki organizacyjnej na zasadach przewidzianych dla funkcjonariuszy przechodzących na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy. Przepis art. 170 p.w. KAS prawo do takiej odprawy wiąże natomiast z nieotrzymaniem przez funkcjonariusza pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia lub pełnienia służby, bądź z odmową przyjęcia warunków określonych w tej propozycji. Ze stanu faktycznego sprawy wynika tymczasem, że powód przyjął złożoną w trybie art. 167 ust. 5 p.w. KAS propozycję zatrudnienia w ramach korpusu służby cywilnej w Izbie Administracji Skarbowej w na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony.

Sąd Najwyższy w cytowanym orzeczeniu podzielił wykładnię przedstawiłą w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2020 r., III PZP 7/19 (OSNP 2020 nr 7, poz. 63, tak samo postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2021 r., II PSKP 6/21, Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego 2022 nr 1, s. 132, z omówieniem M. Szpyrki), w uzasadnieniu której stwierdzono, że - zawierając umowę o pracę - strony stosunku służbowego jednocześnie przyjmują, iż ulega zakończeniu dotychczasowy administracyjnoprawny stosunek służbowy funkcjonariusza służby celno-skarbowej. Nie jest to jednak "przekształcenie", w którym nowy stosunek pracy zastępuje poprzedni, czyli przykładowo jak w odnowieniu z art. 506 k.c., lecz sytuacja, w której poprzedni stosunek służby ulega zakończeniu i strony zawierają nowy (odrębny) stosunek prawny (stosunek pracy). Ta zmiana ma u podstaw ukształtowaną ustawą alternatywę, w której istnieje wybór między przyjęciem propozycji zatrudnienia na podstawie umowy o pracę a wygaśnięciem stosunku służbowego. Wybór zatrudnienia pracowniczego nie oznacza zatem, że stosunek służbowy nie kończy się. Ustanie w takiej sytuacji stosunku służbowego, wynikające w istocie z uzgodnienia, że funkcjonariusz będzie zatrudniony jako pracownik, uzasadnia stwierdzenie, że dochodzi do zwolnienia z dotychczasowej służby. W konsekwencji powyższego Sąd Najwyższy przyjął w tej uchwale stanowisko, że były funkcjonariusz celny ma prawo do otrzymania świadectwa służby na podstawie art. 188 ust. 1 ustawy o KAS w związku z art. 171 ust. 1 pkt 2 p.w. KAS.

Sąd Najwyższy zauważył, że należy przyjąć wystąpienie pominięcia prawodawczego, z którym mamy do czynienia wtedy, gdy zakres regulacji jest zbyt wąski lub gdy w określonym akcie normatywnym występuje pominięcie istotnych kwestii mających znaczenie z perspektywy koniecznego poszanowania zasad i wartości konstytucyjnych. Takie pominięcie prawodawcze (które nie było przedmiotem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego) może być "naprawione" przez sąd przy pomocy reguł wykładni funkcjonalnej i systemowej przepisu (zob. A. Górka: Sposoby usuwania wadliwości procesu tworzenia prawa przez sądy administracyjne, Przegląd Sądowy 2021 nr 2, s. 89). Z treści p.w. KAS wynika, że wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza, który nie otrzymał propozycji zatrudnienia oraz funkcjonariusza, który odmówił propozycji zatrudnienia traktuje się jako zwolnienie ze służby w związku z likwidacją urzędu albo zniesieniem jednostki organizacyjnej. W aspekcie prawa do otrzymania świadectwa służby funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej, który przyjął propozycję pracowniczego zatrudnienia nie może być w innej (gorszej) sytuacji, czyli pozostać bez świadectwa służby (tak uchwała III PZP 7/19). Istnieje zatem możliwość uznania takiego samego zapatrywania w odniesieniu do prawa do odprawy pieniężnej i wypełnienia luki w drodze analogii przez przyjęcie, że funkcjonariuszowi Służby Celno-Skarbowej, którego stosunek służbowy wygasł a następnie uległ "przekształceniu" w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 p.w. KAS, przysługuje odprawa na podstawie art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 p.w. KAS. Podstawa do przyjęcia

poglądu o przysługiwaniu odprawy w takiej sytuacji wynika z prokonstytucyjnej wykładni przepisów ustawowych, uwzględniających zasadę równości wobec prawa i równego traktowania przez władze publiczne (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP). Sąd Najwyższy dostrzegł, że funkcjonariusz, który przyjął propozycję nawiązania umowy o pracę, utrzymuje (kontynuuje) zatrudnienie, a więc jest w "lepszey" sytuacji (w każdym razie odmiennej) niż funkcjonariusz (pracownik), którego stosunek służbowy (stosunek pracy) wygasł wobec nieotrzymania propozycji dalszej służby (pracy) lub odmowy ich podjęcia. Należy jednak mieć na względzie, że wygaśnięcie stosunku służbowego w ramach tzw. "ucywilnienia" powoduje dla funkcjonariusza pozostającego w zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę cały szereg niekorzystnych konsekwencji uzasadniających odprawę za "utrata munduru" (na przykład niemożność nabycia prawa do emerytury na zasadach przysługujących funkcjonariuszom; por. też. pozbawienie stopni oficerskich nadawanych dożywotnio). Pomimo tego więc, że prawo do odprawy nie wynika wprost z art. 170 ust. 1 p.w. KAS konieczne jest odstąpienie od jego wykładni językowej na rzecz wykładni funkcjonalnej i systemowej. Sąd Najwyższy wskazał, że taka możliwość wynika z analizy orzeczeń Sądu Najwyższego, w których podkreśla się trafnie, że odejście od wyników wykładni językowej jest uzasadnione wtedy, gdy prowadzi ona do absurdu albo do rażąco niesprawiedliwych lub irracjonalnych konsekwencji lub gdy zachodzi sprzeczność jej wyników z podstawowymi założeniami systemu prawnego albo niemożność jej akceptacji ze względów moralnych lub społecznych (por. np. uzasadnienie uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2004 r., III CZP 37/04, OSNC 2005 nr 3, poz. 42, uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2005 r., I KZP 18/05, OSNKW 2005 nr 9, poz. 74 i z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 11/12, OSNC 2012 nr 10, poz. 118 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2004 r., V CK 21/04, OSNC 2005 nr 7-8, poz. 137, z dnia 18 stycznia 2008 r., V CSK 351/07, OSNC 2009 nr 3, poz. 44 lub z dnia 8 maja 1998 r., I CKN 664/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 7).

W ocenie Sądu Najwyższego odprawa w służbach mundurowych ma charakter gratyfikacji za wieloletnią służbę dla Rzeczypospolitej Polskiej. Jest to dodatkowym uzasadnieniem dla jej wypłaty osobie, która w sposób niezawiniony i wbrew swojej woli służbę tę kończy. W przypadku funkcjonariusza, którego służba na skutek przyjęcia zaproponowanych warunków zatrudnienia na stanowisku w ramach korpusu służby cywilnej uległa zakończeniu i który utracił szereg uprawnień składających się na tzw. "prawo do munduru" konieczne jest zrekomensowanie mu dotychczasowych szczególnych warunków służby związanych z pracą w formacji mundurowej. Dlatego uzasadnione jest odstąpienie od rezultatów wykładni gramatycznej, szczególnie biorąc pod uwagę konstytucyjną zasadę równości w zakresie ochrony praw majątkowych (art. 64 ust. 2 Konstytucji RP). Należy przypomnieć, że art. 64 ust. 2 Konstytucji RP jest uznaną w orzecznictwie Sądu Najwyższego podstawą uzasadniającą przyznanie świadczenia funkcjonariuszom (por. uchwała siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2006 r., III PZP 1/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 227). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 kwietnia 2022 r., I PSKP 64/21 (OSP 2023 nr 4, poz. 32, z glosą J. Jankowiaka) przedstawił już podobną wykładnię, że funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej, którego stosunek służbowy wygasł a następnie uległ "przekształceniu" w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 p.w. KAS, należy traktować tak samo, jak funkcjonariusza, którego stosunek służbowy wygasł wobec nieotrzymania propozycji dalszej służby lub odmowy jej podjęcia (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2023 r., III PSKP 19/22, dotychczas niepublikowany).

Nie ulega wątpliwości, iż „przekształcenie” w umowę o pracę stosunku służbowego, jaki łączył powódkę z pozwanym oznaczało jego definitywne zakończenie ze skutkami jak w przypadku zwolnienia ze służby. Tym samym słusznie Sąd Rejonowy przyjął interpretację wskazaną w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2022 r. sygn. akt I PSKP 64/21, zgodnie z którą w tym przypadku mamy do czynienia z pominięciem ustawodawczym, które może być naprawione przez sąd przy pomocy reguł wykładni funkcjonalnej i systemowej przepisu. W konsekwencji, wypełniając zaistniałą lukę w drodze analogii należy przyjąć, iż funkcjonariuszowi Służby Celno – Skarbowej, którego stosunek służbowy zakończył się na skutek przekształcenia w stosunek pracy na podstawie art. 171 ust. 1 Przepisów wprowadzających KAS, przysługuje odprawa w oparciu o art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 3 i 4 przepisów wprowadzających ustawę o KAS. Sąd Okręgowy podziela również stanowisko sądu pierwszej instancji co do charakteru (czy celu) przedmiotowej odprawy. Świadczenie to nie tyle ma stanowić rekompensatę utraty zatrudnienia (do tego bowiem w takim przypadku nie dochodzi - zakończeniu wskutek przekształcenia ulega stosunek służbowy, ale zatrudnienie jest kontynuowane w ramach stosunku pracy),

co gratyfikację za wieloletnią służbę, z zakończeniem której wiąże się szereg niekorzystnych dla funkcjonariusza konsekwencji w sferze jego praw – utrata szeregu przywilejów związanych ze służbą, a bilansujących ograniczenia czy dodatkowe w stosunku do pracowniczych obowiązki z nią związane. Także najnowsza uchwała SN z dnia 6 lutego 2024r. (III PZP 2/23) stanowi, że Funkcjonariuszowi służby celnej, który zgodnie z art. 165 ust. 3 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1948) stał się funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej pełniącym służbę w jednostkach Krajowej Administracji Skarbowej i który następnie przyjął propozycję, o jakiej mowa w art. 165 ust. 7 tej ustawy, określającą nowe warunki zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, stając się zgodnie z art. 171 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy pracownikiem zatrudnionym w Krajowej Administracji Skarbowej na podstawie umowy o pracę, przysługuje - w związku z zakończeniem służby - prawo do odprawy pieniężnej (art. 163 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej, tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1799 z późn. zm., w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 1, 3 i 4 Przepisów wprowadzających ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej).

Mając na względzie powyższe, w ocenie Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, brak było podstaw do zmiany zaskarżonego wyroku w kształcie wskazanym w apelacji, która jako bezzasadna podlegała oddaleniu, o czym orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c.

Sędzia Karolina Chudzinska